



| Guía Docente          |  |                    |           |          |
|-----------------------|--|--------------------|-----------|----------|
| Datos Identificativos |  |                    |           | 2023/24  |
| Asignatura (*)        | Deseño de proxectos educativos de centro   | Código             | 652512209 |          |
| Titulación            | Mestrado Universitario en Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares e Socioeducativa   |                    |           |          |
| Descriptorios         |  |                    |           |          |
| Ciclo                 | Período  | Curso              | Tipo      | Créditos |
| Mestrado Oficial      | 2º cuatrimestre  | Primeiro           | Optativa  | 4.5      |
| Idioma                | CastelánGalego   |                    |           |          |
| Modalidade docente    | Presencial   |                    |           |          |
| Prerrequisitos        |  |                    |           |          |
| Departamento          | Pedagogía e Didáctica  |                    |           |          |
| Coordinación          |  | Correo electrónico |           |          |
| Profesorado           |  | Correo electrónico |           |          |
| Web                   |  |                    |           |          |
| Descrición xeral      | <p>Esta materia pretende o desenvolvemento de capacidades que permitan ao alumnado configurar un marco integrador e interrelacional da súa práctica no ámbito do sistema educativo, a través da adquisición do coñecemento epistemolóxico da pedagogía e a didáctica que sustentan a intervención educativa.</p> <p>Partindo desta premisa básica apóstase por unha práctica baseada na utilización de recursos favorecedores do deseño de Proxectos Educativos comprometidos coa optimización do proceso de ensino-aprendizaxe, da inclusión da diversidade que caracteriza o contexto educativo, e do desenvolvemento dunha sociedade xusta.</p> <p>Os principais temas e núcleos de coñecemento que se abordarán están orientados ao deseño de proxectos educativos desde ao estudo e análise dos contextos escolar e social de referencia.</p> <p>A metodoloxía de traballo na materia será fundamentalmente activa, onde os estudantes serán os principais protagonistas das análises, dos debates e das propostas que se formulen a partires da documentación de referencia.</p> |                    |           |          |

| Competencias / Resultados do título |  |
|-------------------------------------|--|
| Código                              | Competencias / Resultados do título  |
| A1                                  | Ser capaz de identificar os diferentes fundamentos teóricos e metodolóxicos dun proxecto de educación democrática e crítica, facendo especial énfase nos dereitos humanos e a igualdade de xénero, desenvolvendo culturas da mediación e da paz. |
| A2                                  | Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais   |
| A6                                  | Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.   |
| A8                                  | Redactar, presentar e defender proxectos de investigación e informes, memorias, regulamentos, así como outros documentos básicos que contribúan a organizar a acción escolar e/ou socioeducativa.  |
| A11                                 | Capacidade para fomentar e liderar a creatividade e innovación nas entidades e institucións promovendo proxectos orientados ao cambio de culturas profesionais.  |
| B1                                  | Capacidade de análise e síntese  |
| B2                                  | Capacidade de resolución de problemas  |
| B4                                  | Aprender a aprender  |
| B6                                  | Capacidade de crítica e autocrítica  |
| B7                                  | Capacidade para elaborar e defender un discurso ante diferentes audiencias   |
| B9                                  | Capacidade de innovar  |
| B11                                 | Capacidade de organización e planificación   |
| B12                                 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.   |



|     |  |
|-----|--|
| B13 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.   |
| B14 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B15 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.   |
| B16 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.   |
| C2  | Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coas súas áreas de estudo.  |
| C3  | Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida   |
| C4  | Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común  |

| Resultados da aprendizaxe  |                                     |  |                   |
|--|-------------------------------------|--|-------------------|
| Resultados de aprendizaxe  | Competencias / Resultados do título |  |                   |
| Planificar e levar a cabo propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na equidade, na democracia, e na inclusión              | AP1<br>AP2<br>AP6                   | BM1<br>BM4<br>BM6<br>BM9<br>BM11<br>BM12<br>BM13<br>BM14<br>BM15 | CM2<br>CM3<br>CM4 |
| Identificar e seleccionar os principios que sustentan a cultura axiolóxica, organizativa e metodolóxica dun centro educativo | AP1<br>AP6<br>AP8<br>AP11           | BM1<br>BM2<br>BM4<br>BM6<br>BM7<br>BM12<br>BM13<br>BM14<br>BM16  | CM2<br>CM4        |

| Contidos  |   |
|---|---|
| Temas   | Subtemas  |
| Perspectiva e definición do proxecto educativo como documento de centro | Estrutura e características do curriculum nos distintos niveis do sistema educativo.<br>Significado das políticas de comprensividade.<br>A descentralización e o control do curriculum. |
| Finalidades do proxecto educativo                                       | O proxecto educativo como seña de identidade.<br>O proxecto educativo como proxecto de viaxe compartido.<br>O proxecto educativo e a súa coherencia interna e externa.                  |
| Proceso de elaboración do proxecto educativo                            | Os compoñentes do proxecto educativo<br>Relación entre o proxecto educativo e o curriculum<br>O proxecto educativo como toma de decisións compartida e contextualizada.                 |



|  |   |
|--|---|
| Implementación do proxecto educativo   | <p>A participación como ferramenta para a implementación.</p> <p>A reflexividade e a acción crítica en educación.</p> <p>A investigación-acción baseada na institución escolar e o seguimento dos proxectos educativos.</p> <p>A supervisión e a avaliación como eixos do cambio.</p> |
| O proxecto educativo e o cambio sostible: promovendo a democracia, a xustiza e a inclusión | A programación, a implementación e a avaliación dun proxecto educativo como actividade reflexiva e crítica, e como estratexia para a renovación pedagóxica  |

| Planificación          |   |   |                         |              |
|------------------------|---|---|-------------------------|--------------|
| Metodoloxías / probas  | Competencias / Resultados                     | Horas lectivas (presenciais e virtuais) | Horas traballo autónomo | Horas totais |
| Discusión dirixida     | A1 B1 B4 B6 B7 B12<br>B14 B15                 | 10                                      | 10                      | 20           |
| Traballos tutelados    | A2 A6 A8 A11 B2 B9<br>B11 B13 B16 C2 C3<br>C4 | 10                                      | 40                      | 50           |
| Seminario              | A1 A2 B1 B2 B4 B6<br>B7 B11 B14 B15 C3<br>C4  | 10                                      | 30                      | 40           |
| Atención personalizada |   | 2.5                                     | 0                       | 2.5          |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

| Metodoloxías        |   |
|---------------------|---|
| Metodoloxías        | Descrición  |
| Discusión dirixida  | Sobre a base de leituras programadas ao longo do curso  |
| Traballos tutelados | Elaboración dun traballo de análise e/ou deseño de proxecto educativo realizado en grupo  |
| Seminario           | Análise teórico-práctica dos eixos nos que se enmarca o deseño dun proxecto educativo favorecedor da equidade e da xustiza social |

| Atención personalizada                                 |   |
|--|---|
| Metodoloxías   | Descrición  |
| Discusión dirixida<br>Traballos tutelados<br>Seminario | <p>1. As dúbidas e demandas de orientación que xurdan das sesións expositivas, análise de fontes documentais, lecturas, actividades e preparación do exame, serán atendidas pola profesora da materia durante o horario de titorías fixado de forma oficial.</p> <p>2. De maneira máis específica, e no marco das sesións presenciais, a profesora ofrecerá atención personalizada mediante a que levará o seguimento e orientación das actividades que se realicen.</p> <p>3. Como a realización do traballo tutelado é imprescindible para superar a materia, recoméndase que cada grupo realice unha titoría obrigatoria, fóra do horario de docencia presencial da materia.</p> <p>4. Esta proposta de atención personalizada é extensible ao alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, que faga uso de dita dispensa.</p> |

| Avaliación   |                           |            |               |
|--------------|---------------------------|------------|---------------|
| Metodoloxías | Competencias / Resultados | Descrición | Cualificación |
|              |                           |            |               |



|                     |   |   |     |
|---------------------|---|---|-----|
| Traballos tutelados | A2 A6 A8 A11 B2 B9<br>B11 B13 B16 C2 C3<br>C4 | Os criterios/requisitos mínimos a partir dos cales se avaliarán os traballos tutelados serán:<br><br>-O grao de profundidade coa que se traballe o contido.<br>-A utilización dunha linguaxe propia do contexto disciplinar.<br>-A utilización de fontes documentais complementarias e actuais.<br>-A presentación e a claridade da exposición. | 100 |
|---------------------|---|---|-----|

### Observacións avaliación

O mestrado ten carácter presencial. O alumnado que por motivos comunicados á profesora ao inicio do curso non poda acudir ás sesións presenciais ou ao finalizar as mesmas teña unha asistencia inferior ao 80% deberá realizar e entregar o traballo tutelado, así como as actividades que a docente considere, de modo individual no mesmo tempo e forma que o resto do alumnado. Este traballo suporá o 20% da súa cualificación final e deberá realizar unha proba escrita cuxa cualificación se corresponderá co 80% restante da cualificación final. Este criterio é aplicable ao alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, que faga uso de dita dispensa. O traballo tutelado entregárase na data que se indique a inicio do curso. No traballo tutelado a avaliación de cada membro do grupo (de ser o caso) variará en función da súa implicación continua na materia e na elaboración do traballo. Poden realizarse variacións na composición e número dos membros dos grupos durante a realización do traballo tutelado sempre negociadas coa profesora. Non se admitirán propostas para o traballo unha vez finalizado o prazo de admisión fixado na documentación complementaria que se entregará na clase. A asistencia ás sesións de seguimento volcarase dentro do traballo tutelado. As citas e referencias a calquera tipo de texto deben declararse, o uso de texto ou ideas sen declarar a fonte supón o suspenso do traballo. O traballo realizarase seguindo as pautas que se darán na clase. Na 2ª oportunidade, os criterios de avaliación serán os mesmos que os propostos para a 1ª oportunidade.

### Fontes de información



## Bibliografía básica

- ALONSO, J.M. (2010). Manual para elaborar el proyecto educativo de la institución escolar. México, Plaza y Valdés
- ANTÚNEZ MARCO, S. (2014). Documentos de planificación institucional.. CANTÓN MAYO, I. y PINO, M. (Coords.): Organización de centros educativos en la sociedad del conocimiento
- APPLE, M. Y BEANE, J.A. (2000). Escuelas democráticas. Madrid. Morata
- AYERS, William e ALEXANDER-TANNER, Ryan (2013). Enseñar, un viaje en cómic.. Madrid. Morata
- FUENTES, E. (2003). Culturas profesionales en la enseñanza y desarrollo profesional de los docentes.. Padres y Maestros, 279, pp.24-39
- GARCÍA DE CERETTO, J. (2009). Evaluar programas (proyectos educativos): un desafío para la investigación.. Revista Iberoamericana de Educación, 49(1), pp.2-11
- GIMENO SACRISTÁN, José (Comp.) (2010). Saberes e incertidumbres sobre el currículum. Madrid. Morata
- GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M.T. (1992). Centros escolares y cambio educativo.. LÓPEZ-YAÑEZ, J. Y ESCUDERO MUÑOZ, J.M. (Coords.): Los desafíos de las Reformas Escolares: cambio educativo
- GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M.T. (2003). Las organizaciones escolares: dimensiones y características.. GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M.T. (Coord.): Organización y gestión de centros escolares. Dimensiones y procesos
- GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M.T. (2014). El liderazgo para la justicia social en organizaciones educativas. . Revista internacional de Educación para la Justicia Social (RIELIS), 3(2), PP.86-106
- GUARRO, A. (2016). Escuelas democráticas y coherencia institucional.. Revista internacional de Educación para la Justicia Social (RIELIS), 5(1), PP.35-55
- HARGREAVES, Andy e FULLAN, Michael (2014). Capital profesional. Madrid. Morata
- MURILLO, F.J. (2014). Liderando escuelas justas para la justicia social.. Revista internacional de Educación para la Justicia Social (RIELIS), 3(2), PP.13-32
- RUDDUCK, Jean e FLUTTER, Julia (2007). Cómo mejorar tu centro escolar dando la voz al alumnado. Madrid. Morata
- SANTOS GUERRA, M.A. (2006). Hagamos un proyecto de centro, ya!. Cuadernos de Pedagogía, 161, pp78-80
- SLEE, Roger (2012). Una escuela extraordinaria. Exclusión, escolarización y educación inclusiva. Madrid. Morata
- TORRES SANTOMÉ, Jurjo (2006). Globalización e Interdisciplinariedad: el currículum integrado. Madrid. Morata
- WRIGLEY, Terry (2007). Escuelas para la esperanza. Una nueva agenda para la renovación. Madrid. Morata



|                                    |  |
|------------------------------------|--|
| <b>Bibliografía complementaria</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- BAUMAN, Zygmunt (2007). Los retos de la educación en la modernidad líquida.. Barcelona. Gedisa</li><li>- BEANE, James A. (2005). La integración del currículum. . Madrid. Morata</li><li>- BERNSTEIN, Basil (2001). La estructura del discurso pedagógico (Clases, códigos y control. Vol. IV). . Madrid. Morata - Fundación Paideia</li><li>- BRUNER, Jerome (1997). La educación, puerta de la cultura. Madrid. Visor</li><li>- DADZIE, Stella (2004). Herramientas contra el racismo en las aulas. . Madrid. Morata</li><li>- DEWEY, John (2004). Democracia y educación (edic. completa).. Madrid. Morata</li><li>- DUBET, François (2005). La escuela de las oportunidades ¿Qué es una escuela justa?. Barcelona. Gedisa</li><li>- FISHER, Robert (2012). Diálogo creativo. Hablar para pensar en el aula. . Madrid. Morata</li><li>- GARDNER, Howard (1993). La mente no escolarizada. Cómo piensan los niños y cómo deberían enseñar las escuelas. Barcelona. Paidós</li><li>- GIMENO SACRISTÁN, José (Comp.) (2009). Educar por competencias, ¿Qué hay de nuevo?. Madrid. Morata</li><li>- GOODSON, Ivor F. (1995). Historia del currículum. La construcción social de las disciplinas escolares. . Barcelona. Pomares Corredor</li><li>- GUTMANN, Amy (2001). La educación democrática: una teoría política de la educación.. Barcelona. Paidós</li><li>- HARGREAVES, Andy (2003). Enseñar en la sociedad del conocimiento. . Barcelona. Octaedro</li><li>- LANKSHEAR, Colin e KNOBEL, Michele (2009). Nuevos alfabetismos. Su práctica cotidiana y el aprendizaje en el aula. . Madrid. Morata</li><li>- LOUGHLIN, Catherine E. e SUINA, Joseph H. (1997). El ambiente de aprendizaje: Diseño y organización. . Madrid. Morata - M.E.C</li><li>- MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, Juan Bautista (1999). Negociación del currículum. La relación enseñanza-aprendizaje en el trabajo escolar. . Madrid. La Muralla</li><li>- MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, Juan Bautista (2006). Educación para la ciudadanía. . Madrid. Morata</li><li>- MORIN, Edgar (2001). Los siete saberes necesarios para la educación del futuro. . Barcelona. Paidós</li><li>- NUSSBAUM, Martha C. (2012). Crear capacidades. Propuesta para el desarrollo humano.. Barcelona. Paidós</li><li>- NUSSBAUM, Martha C. (2005). El cultivo de la humanidad. Una defensa clásica de la reforma de la educación liberal. . Barcelona. Paidós</li><li>- PÉREZ GÓMEZ, Ángel I. (2012). Educarse en la era digital.. Madrid. Morata.</li><li>- PÉREZ MILLÁN, Juan Antonio (2014). Cine, enseñanza y enseñanza del cine. Madrid. Morata</li><li>- PERRENOUD, Philippe (2007). La construcción del éxito y el fracaso escolar. . Madrid. Morata - Fundación Paideia</li><li>- SANTOS, Boaventura de Sousa e MENESES, Maria Paula (2014). Espistemologías del Sur. Madrid. Akal</li><li>- SANTOS GUERRA, Miguel Ángel (2006). La escuela que aprende. . Madrid. Morata</li><li>- SHORT, Kathy G (2000). El aprendizaje a través de la indagación. Docentes y alumnos diseñan juntos el currículo.. Barcelona. Gedisa</li><li>- SLEE, Roger; WEINER, Gaby e TOMLINSON, Sally (Eds.) (2001). ¿Eficacia para quién? Crítica de los movimientos de las escuelas eficaces y de la mejora escolar. . Madrid. Akal</li><li>- STENHOUSE, Lawrence (2010). Investigación y desarrollo del currículum. . Madrid. Morata, 6ª ed.</li><li>- STOBART, Gordon (2010). Tiempos de pruebas: Los usos y abusos de la evaluación. . Madrid. Morata</li><li>- TANN, C. Sarah (2004). Diseño y desarrollo de unidades didácticas en la escuela primaria. . Madrid. Morata - M.E.C</li><li>- TOMLINSON, Carol Ann (2005). Estrategias para trabajar con la diversidad en el aula. . Barcelona. Paidós</li><li>- TORRES SANTOMÉ, Jurjo (2009). La desmotivación del profesorado. . Madrid. Morata</li><li>- TORRES SANTOMÉ, Jurjo (2008). Multiculturalismo Anti-Racista. Porto (Portugal). Profedições</li><li>- TORRES SANTOMÉ, Jurjo (2007). Educación en tiempos de Neoliberalismo. Madrid. Morata</li><li>- TORRES SANTOMÉ, Jurjo (2005). El currículum oculto. . Madrid. Morata, 8ª edic.</li><li>- WHITIN, Phyllis e WHITIN, David J. (2000). Indagar junto a la ventana. Cómo estimular la curiosidad en los alumnos. . Barcelona. Gedisa</li><li>- ZEICHNER, Kenneth M. (2010). La formación del profesorado y la lucha por la justicia social. . Madrid. Morata</li></ul> |
|------------------------------------|--|

## Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente



| Materias que se recomenda cursar simultaneamente   |
|--|
| Materias que continúan o temario   |
| Observacións   |
| <p>Recoméndase</p> <p>os envíos dos traballos telemáticamente e de non ser posible, no utilizar plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sosenibiliade nos comportamentos persoais e profesionais.</p> |

(\*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías